

Trồng Lan Trúc Mạnh, *Dendrobium falconeri*

Tôi trồng lan đã được 20 năm nay và say mê lắm. Vào khoảng năm 2000, lúc đó chúng tôi còn ở Florida, thành phố Saint Petersburg, khí hậu ở đây là khí hậu lý tưởng để trồng lan. Nhất là trong vườn của tôi lại có nhiều bóng râm, nắng được lọc từ những cây ngọc lan, cây hoàng lan, cây phượng tím, thành ra buổi trưa những giò lan được yên ổn nằm dưới những tàn cây này, thường thức ánh sáng chan hoà, rất tốt cho hoa, lá và rễ của lan.

Một ngày cuối tuần, rảnh rỗi, tôi đến vườn lan của Paula và Michael Pollen. Xem có cây lan nào là lạ mới về, thì Michael đưa cho tôi cuốn sách “*Dendrobiums, an introduction to the species in cultivation*”, tác giả là Sybella Schelpe và Joyce Stewart, và bảo tôi “*Bà thích dendrobium, tôi biếu bà cuốn sách này, bà xem đi, sẽ thích đấy.*” Sách hay và bìa sau có ảnh của một cành *Dendrobium falconeri*, cành lan ẻo lả, đường kính của cành lan này chỉ lớn hơn cái tăm tròn, nhưng những cánh hoa thì lõng lẫy mà quý phái, có màu trắng, màu vàng nghệ và ba sắc tím, tím

lạt tím trung bình và tím đậm. Tôi mê quá, biết là ở trong vườn của Paula và Michael không có, vì tất cả mọi ngõ ngách trong vườn của họ tôi đều biết, thậm chí cây nào đẻ ở đâu tôi còn biết. Tôi hỏi Michael là tôi có thể mua cây này ở đâu, anh bảo tôi hãy thử gọi Camp-Lot-a noise. Tôi thử và mua được một bụi có 3 nhánh dài gần 2 ft, đếm vài chục cái lá nhỏ, với giá 35 dollars. Theo lời chỉ dẫn của người bán và trong sách, tôi tưới mỗi ngày một lần và treo dưới bóng râm, chưa kịp ra hoa thì cây lan khô dần và chết vào đầu mùa hè.

Chúng tôi dọn nhà lên Seattle, miền Tây Bắc của nước Mỹ, khí hậu tương tự như Đà Lạt của mình. Vì bận rộn, tôi quên hẳn cây lan *Dendrobium falconeri*, lâu lâu vào vào web site của Dalatrose thì thấy quý vị chơi lan ai cũng sợ cây lan này, không có ai nuôi được. Tôi suy nghĩ nếu cây lan này khó trồng như vậy thì có lẽ là chúng ta chưa tìm ra bí quyết, nếu không thì làm sao loại lan này còn tồn tại đến bây giờ.

Sau khi đọc hai bài về cây lan này của Hoa Lan Việt Nam, lại thấy sự khó khăn nữa, tôi quyết định gọi điện thoại cho Andy's Orchid ở California để mua cây này. Tôi hỏi Andy gửi cho tôi một cây lớn một chút, 3 ngày sau tôi nhận được một bụi rất tốt với giá 75 dollars (xin nói là tôi rất yên trí khi mua lan của Andy, nơi này đáng tin nhiệm). Bụi này gồm có 8 cành dài cỡ 3 ft, từ 8 cành này có nhiều cành nhỏ tươi tốt với bao nhiêu là những cái lá xanh mát mắt, xin nói thêm là tôi hỏi Andy để mua cây này vào cuối tháng 3 năm 2008. Khi anh nói là sẽ gửi lan ngay cho tôi, tôi bảo anh là khí hậu ở đây còn lạnh, sợ cây chết. Andy bảo tôi là đừng có lo, cây này thích lạnh. Cây *Dendrobium falconeri* mà Andy gửi cho tôi là của Đài Loan, một tháng sau khi tôi mua được 2 bụi nhỏ nữa của Sorella Orchid, 2 bụi này là của Phi Luật Tân, mỗi bụi có 3 nhánh, 25 dollars một bụi.

Cả Sorella và Andy đều dặn tôi là cây lan này rất thích nước. Tôi suy ra là nếu họ dặn như vậy thì mình cứ tha hồ tưới, vì cả 3 bụi lan đều được cột vào cây gỗ, không sợ đọng nước. Vì vậy tôi bắt đầu chăm sóc 3 bụi lan này rất đặc biệt. Lan được treo dưới tàn cây hạt dẻ. Trên Seattle, mùa hè có nắng sớm nên lan được mỗi ngày từ 4 đến 6 tiếng đồng hồ nắng, buổi trưa và buổi chiều chỉ có nắng lọc từ lá cây xuống. Nhiệt độ cao nhất vào mùa hè ở đây là 85°F, và trong mùa hè chỉ có vài ngày nóng như thế. Mỗi ngày việc đầu tiên là buổi sáng tôi ra vườn thăm 3 bụi lan này trước, rồi tưới nước thật đẫm, khi thì phun bằng vòi, khi thì nhúng cả bụi vào một chậu nước lớn. Trong ngày sau đó, nếu có chút thì giờ tôi lại ra vườn, nếu thấy rễ còn ẩm thì thôi, còn nếu chạm tay vào rễ thấy hơi khô thì tôi lại tưới nữa, tính ra là từ 2 lần đến 3 lần một ngày vào mùa hè.

Vào giữa tháng 7 năm 2008, hai bụi của Phi Luật Tân bắt đầu có nụ và nở mỗi bụi được 5 hay 6 cái hoa, hoa lớn cỡ 1 inch rưỡi (3.75 cm) và được 20 ngày sau mới tàn. Đầu tháng 8, tôi đi chơi ở Lake Superior tiểu bang Michigan, nhà tôi lười không đi nên tôi nhờ ở nhà tưới lan cho tôi một tuần 3 lần, đặc biệt là 3 bụi *Dendrobium falconeri* thì xin tưới mỗi ngày một lần.

Tôi trở về nhà sau một tuần lễ, vừa bước xuống xe là chạy ra vườn ngay, đến thẳng chỗ treo 3 bụi lan quý của tôi, 2 bụi của Phi Luật Tân thì hoa vừa tàn, rễ và lá tươi tốt. Khi nhìn qua bụi của Đài Loan mua của Andy's Orchid, tôi muốn ngất xỉu, miệng há to ra, vì trên bụi lan chỉ chít những nụ là nụ, tôi đề tay lên ngực, đề chặt, phải nói là mừng đến nghẹt thở. Tôi vào nhà làm một ly nước trà nóng, mang ra vườn vừa nhâm nhi trà nóng vừa ngắm bụi lan. Uống trà xong, tôi bắt đầu đếm những cái nụ, tôi đếm được 87 cái, mừng không thể tả được. Ai chơi lan và say mê loại hoa này có lẽ hiểu được cái cảm giác này, và có thể nhân cảm giác này lên 10 lần để hiểu cho cái mừng của tôi lúc này, gần giống như hồi xưa đi thi đi xem bảng thấy tên mình trong danh sách thí sinh trúng tuyển. Hoa nở một tuần sau đó, hoa của bụi Đài Loan này nhỏ hơn hoa của Phi luật Tân, chỉ to 1 inch (2.5 cm) mà thôi. Màu sắc tương tự, tôi cho là hoa Phi Luật Tân lớn mà thưa, của Đài Loan thì nhỏ mà nhiều hoa. Hoa của Đài Loan đúng 1 tháng mới tàn.

Tôi để 3 bụi này ở ngoài vườn, và cứ tưới như vậy cho đến cuối tháng 10 lúc nhiệt độ ban đêm xuống 48°F (9°C) thì mang vào nhà treo ở Sun Room và nhúng nước mỗi ngày một lần, không dám nghĩ tưới ngày nào. Đến tháng 2 năm nay thì bụi nào cũng có 2 cây con mọc từ gốc ra, và những cái rễ mọc dài và rất mạnh, đầu rễ nào cũng có màu xanh của mùa xuân. Và tôi bón phân All Purpose của Miracle Gro (24-8-16) một tháng 2 lần, không dám tưới như lời chỉ dẫn, chỉ dám tưới loãng thôi.

Vài ngày nữa nếu nhiệt độ ban đêm lên được 50°F thì tôi sẽ mang ra vườn, treo dưới tàn cây hạt dẻ, sẽ làm y hệt như năm ngoái, tưới nước mỗi ngày 2, 3 lần và tưới phân mỗi tháng 2 lần. Sau một năm nuôi lan *Dendrobium falconeri* tôi có thể kết luận là:

- Giống lan này rất thích nước, nếu trồng trên khúc cây thì có thể tưới liên tiếp, nếu cây trong chậu thì chỉ tưới lúc thấy vật liệu trồng trong chậu khô, nhưng lá và thân thì nên phun nước thường xuyên trong ngày.
- Lan này thích khí hậu mát, lạnh, khoảng 70°F đến 80°F, nếu trồng ở những miền nóng thì nên treo trong chỗ mát và có ánh sáng.

Chỉ có vẩy thôi, *Dendrobium falconeri* thích khí hậu mát và tưới nhiều nước.

Seattle 5-2009

Phạm Hảo